SPECIJALNI DODATAK

DIREKTNA AKCIJA

oslobođenje radničke klase biće delo samih radnika/ca ili se neće desiti uopšte

1. MAJ

Danas nije praznik rada - dan kada bi trebalo da sedimo kod kuće i pokušamo da bar na jedan dan zaboravimo svakodnevni napor i odmorimo se. Danas nije praznik rada - dan na koji ćemo izaći sa svog radnog mesta zadovoljni što smo dobili nekoliko "slobodnih" dana, željni predaha i zahvalni državi što nam je omogućila trenutke praznovanja. Naprotiv! Prvi Maj nije praznik zaborava i odmora, već praznik gneva i borbe!

Predugo su nas kraljevske vladarske dinastije i njihovi psi čuvari držali daleko od dešavanja u svetu - borbe radnika/ca u drugim zemljama izgledale su daleko i nebitno za nas u Srbiji i tadašnjoj kraljevini Jugoslaviji; u periodu do Drugog svetskog rata kapitalizam je uhvatio korena na ovom prostoru, razvio se prevashodno zahvaljujući neorganizovanosti i neobaveštenosti radništva. Razdeljeni na bezbroj načina, borbom za nacionalno oslobođenje, razdeljeni na sukobljene države, narode i vere, radnici i radnice Balkana nosili su razvoj kapitalizma na svojim leđima, nedovoljno svesni svoje snage i ropskog položaja u kojem su se nalazili. Praznik rada za njih nije postojao.

Ali šta se promenilo nakon Drugog svetskog rata i formiranja novih odnosa moći? Radništvo je zavedeno primamljivim pričama o socijalistièkoj državi koja će doneti oslobođenje i zaustaviti eksploataciju ukidajući klasu kapitalista. Prevara je bila dobro zamaskirana, argumentovana pretnjama i progonima neistomišljenika, baš kao i u prethodnoj državi. Sprovodeći svoju viziju socijalizma, partijske diktature, nova država nije realno donela ništa novo što bi promenilo položaj radnika i radnica: umesto za privatnog poslodavca, sada su radili direktno za državu, tj. partijsko rukovodstvo. Kapitalistički odnosi nisu ukinuti, naprotiv - izgrađen je sistem državnog kapitalizma.

Prvi Maj u posleratnoj Jugoslaviji predstavljen je potpuno u skladu s idejama vladajućih struktura: umesto širenja istine o radničkoj borbi u svetu, partijsko rukovodstvo širilo je novu sliku praznika. Tako smo i nasledili još jednu iluziju - da je Prvi Maj dan kada bi trebalo da se odmaramo, zahvalni državi što tako blagonaklono misli na nas. Praznik je slavio postojeće uređenje, a ne radničku borbu; poruka koju je država slala preko uspostavljanja ovog praznika bila je "izvojevali smo pobedu nad kapitalizmom, ovo je praznik kada se prisećamo davnog vremena kad je borba bila potrebna, i uživamo danas u slobodnom društvu". Naravno, takva poruka samo je služila novoj kontroli radničkog nezadovoljstva pukim izvrtanjem činjenica.

Nasuprot onome što su nam govorili pedeset godina partijske diktature - radništvu nije potrebna partija ili državna vlast da bi se borilo za svoja prava i uspelo u tome. Takođe, istorija radničke borbe ne počinje formiranjem raznih socijalističkih i komunističkih partija; takve organizacije nanose štetu radničkoj solidarnosti i direktnoj akciji, unoseći u pokret ideje o neophodnosti očuvanja državne vlasti kao aparata koji će sprovesti konačno oslobođenje radničke klase. Koliko je svaka država naš neprijatelj nedvosmisleno pokazuje istorija: ni u jednoj državi radnici i radnice ne mogu slobodno da odlučuju o organizovanju proizvodnih odnosa, nigde se ne sprovodi direktna demokratija odozdo na gore. Svuda se organizacija sprovodi u obrnutom smeru - sa vrhova državnih institucija moći diriguje se društvenim životom. U takvim uslovima nemoguće je govoriti o oslobađanju, kada je jasno da svaka država teži da kontroliše stanovništvo i štiti interese najbogatijih.

Petorica pogubljenih anarhista

Šta, onda, predstavlja Prvi Maj?

U XIX veku u "razvijenim" kapitalističkim zemljama radnički pokret naročito se organizovao oko zahteva za smanjenjem radnog dana. Desetočasovno, pa i dvanaestočasovno radno vreme, obezbeđivalo je tada brzo gomilanje profita u rukama kapitalista, dok je radnik/ca robovao/la bogaćenju svog poslodavca. Sa tolikim radnim danom čovek je lišen svake mogućnosti da razvija svoje sposobnosti, da se posveti ljudima koje voli ili da razvija neka posebna interesovanja. Jednostavno - podređen je tržištu u tolikoj meri da postaje deo mašinerije; međutim, ne samo da mu je život striktno usmeren željama neprijateljske klase, već je i njegova plata određena pukom neophodnošću da se održava kakva-takva radna snaga. U takvim uslovima, u XIX veku je formulisan jedan radikalan zahtev: skraćivanje radnog dana na osam časova.

Oko te ideje su se okupljali različiti sindikati i radničke organizacije i u drugoj polovini XIX veka intenzivno zastupali prava radništva. Šezdesetih godina XIX veka u nekim državama SAD-a doneti su zakoni koji su smanjivali radni dan na osam časova, ali pod neprihvatljivim uslovima: bilo da se radilo o stupanju na snagu zakona samo kada se i poslodavac i radnik dogovore, bilo da je radni dan skraćen ali proporcionalno tom skraćenju smanjena je i plata, tako da se stvari nisu menjale - radnici i radnice i dalje su morali da rade više ne bi li zaradili dovoljno za život. Osamdesetih godina se borba radikalizuje, i najuticajnije radničke organizacije postižu dogovor: formulisan je poziv na generalni štrajk 1. Maja 1886. godine u SAD-u. Stotine hiljada radnika i radnica tog dana spuštaju alat i organizuju kolone koje protestuju ulicama gradova zahtevajući smanjenje radnog dana bez smanjivanja primanja. U Čikagu demonstracije dobijaju mnogo radikalniji oblik, s obzirom da su anarho-sindikalisti u tom gradu imali najviše članova/ca, najradikalnijih radnika i radnica.

Od prvog dana generalnog štrajka na ulicama Čikaga mnoštvo demonstranata zaustavlja proizvodnju, što za njihove poslodavce i državni aparat predstavlja neviđenu drskost i hrabrost. Da bi držala događaje pod kontrolom, država po gradu raspoređuje hiljade naoružanih policajaca i detektiva, dok pripadnici Nacionalne Garde čekaju eventualni poziv na intervenciju. Raspoređeni po krovovima i uglovima ulica, ovi čuvari sistema predstavljali su strah svojih naredbodavaca, saveznika u održavanju sistema eksploatacije: poslodavaca i političara. Ipak, demonstracije traju bez većih incidenata dva dana.

Međutim, neprestano zasedajući i dogovarajući se o osveti štrajkačima, poslodavci odlučuju da je vreme da se protesti silom spreče. 3. Maja, nedaleko od trga Hejmarket - glavnog mesta okupljanja štrajkača, policija napada jednu grupu od šest hiljada radnica i radnika koji su se okupili da izglasaju delegaciju koja će ih predstavljati na razgovorima s njihovim poslodavcem. Ono što je počelo kao blaži incident postaje oštri sukob, i za kratko vreme policija počinje da batina i puca na demonstrante! Nakon što se grupa štrajkača povukla, na ulici je ležalo šest mrtvih radnika!

Anarho-sindikalisti/kinje pozvali/e su na protestno okupljanje, sa ciljem da se pokaže revolt i da se radikalno odgovori sistemu koji ubija čak i za nepoštovanje odluka poslodavaca. Deo letka koji je pozivao na okupljanje govorio je: ''Gospodari su poslali svoje lovačke pse - policiju; ubili su šestoricu naše braće ... ubili su te jadne ljude samo zato što su, kao i vi, imali hrabrosti da se opiru neprikosnovenoj volji svojih šefova ... ubili su ih da bi pokazali vama, ''Slobodnim Američkim Građanima'', da morate biti zadovoljni onim što vaš šef odluči da vam dozvoli, inače ćete biti ubijeni!''. Na kraju letka pozvali su radništvo da se pojave naoružano i da se odupre sistemu koji ih ubija.

Sledećeg dana na protestnom okupljanju na Hejmarket trgu govore anarho-sindikalisti Spajs i Parsons, najradikalniji demonstranti, poznati po stalnom zalaganju i borbi za prava radništva. I pored velikog gneva demonstranata, okupljanje prolazi bez incidenata. Ipak, nakon nekog vremena pojavljuje se oko dve stotine policajaca koji zahtevaju da se demonstranti raziđu ''odmah i u miru'', uprkos činjenici da je okupljanje u svakom slučaju bilo mirno. U tom trenutku eksplodirala je bomba bačena među policajce - i jedan je na mestu je poginuo, dok je sedam umrlo kasnije. U ludačkom jurišu i konfuziji koja je nastala, policija je počela divljački da puca i batina svakog koga je mogla da dohvati - ne zna se koliko je tačno radnika i radnica ubijeno, ali je dve hiljade bilo ranjeno!

Do danas nije razjašnjeno ko je zaista bacio bombu na policajce. Razna mišljenja su iznošena i argumentovana - mediji, pod patronatom države i kapitalista, najviše su forsirali mišljenje da je bombu bacio anarhista, čime je u SAD-u počelo predstavljanje anarhista kao ludih bombaša. Sa druge strane, bilo je mišljenja da je bombu bacio policijski agent-provokator, što nije bilo nespojivo s tradicijom čikaške policije, poznate po ubacivanju provokatora među demonstrante. Sedam godina kasnije, 1893. godine, kada su preživela trojica osuđenika pomilovana, guverner države Ilinois rekao je da je bombu verovatno bacio neko tražeći ličnu osvetu - policija je za vreme raznih radničkih demonstracija hladnokrvno ubijala i sigurno stekla mnoštvo neprijatelja u radničkom pokretu, naročito zato što niko od ubica nikad nije kažnjavan.

U svakom slučaju, država i kapitalisti odmah su se okomili na anarho-sindikaliste, optužujući ih za pripremanje ubistva.Desetorica su optužena, od kojih je jedan pobegao iz zemlje, jedan oslobođen optužbe, a jedan osuđen na petnaest godina zatvora. Dvojici, prvobitno osuđenih na smrt, određena je kazna doživotnog zatvora, dok je jedan anarhista izvršio “samoubistvo” u zatvorskoj ćeliji. Preostala četvorica su obešena. Spajs, Engel, Fišer i Parsons bili su obešeni zbog svojih ideja, pošto sama krivica nikad nije dokazana. Na suđenju se pokazalo da su optuženi upravo za širenje revolucionarnih ideja - napadani su jer su pisali i štampali pozive na radikalni otpor sistemu, napadani su za govore u kojima su ukazivali na izvitoperenost i nehumanost države i kapitalizma; optužena je bila njihova politička filozofija koja je pozivala na oslobođenje kroz radikalan sukob s državom i kapitalističkim sistemom. Državni tužilac je rekao: ''Osudite ove ljude, neka postanu primer - obesite ih i spasite naše institucije!''. Upravo se o tome i radilo. Događaj na trgu Hejmarket bio je povod koji je država čekala da počne sa progonom revolucionara u SAD-u - mnogobrojni radnici i radnice su zatvarani i osuđivani, policija je zatvarala sve kod kojih je nalazila anarhističke pamflete, zastave, bilo kakav materijal koji je mogao da se dovede u vezu s revolucionarnim idejama rušenja sistema.

Samo suđenje je bilo farsa, dok se kasnije ispostavilo da je najveći broj ''dokaza'' na suđenju bilo falsifikovano, sve sa ciljem da se pokret uguši. Konaèno, 11. Novembra 1886. godine četvorica anarhista su obešeni.

Njihove ideje nisu umrle, jer predstavljaju suštinu borbe za oslobođenje radništva. Ma koliko da su se izvrgavale ruglu i zataškavale, one su nedvosmisleno iskazivale konačne zahteve modernih robova: smrt državi i kapitalizmu! Nakon svega što prolaze radnici i radnice celog sveta - ratovi, beda, imperijalizam i globalizacija, krah tzv. ''socijalističkih'' država, jasno je da ni jedna država nije vodila konačnom oslobođenju i da nikada neće, pošto je zasnovana na sili i autoritarnosti vladajuće strukture, ma kako se ona nazivala.

Međutim, upravo je tu suština Prvog Maja. To je dan kada je radništvo izašlo na ulice da traži svoja prava, ne oslanjajući se ni na kakvu partiju, shvatajući da njegovo oslobođenje može doći samo direktnom akcijom protiv sistema. Prvomajska dešavanja u SAD-u, i naročito Čikagu, inspirisala su radničke pokrete Evrope da radikalizuju otpor i ujedine snage protiv kapitalističkog sistema koji ubija. To nije dan odmora i opuštanja, dan zahvalnosti našim poslodavcima što misle na nas, već dan borbe, dan štrajkova i pobune! Sećajući se svih pobijenih za vreme generalnog štrajka u SAD-u, potrebno je da budemo svesni da to može biti svako od nas, jer je kapitalizam svetska bolest. Svuda u svetu policija batina i puca na demonstrante, svuda je poslodavac uplašen da će mu radništvo zaustaviti proizvodnju i zahtevati kraći radni dan, povećanje plate i poboljšavanje uslova za rad. Jasno je, dakle, da su nam interesi potpuno suprotni i da ćemo s kapitalistima morati da se obračunamo jednom za svagda, jer inače samo održavamo stanje u kojem se nalazimo - sistem u kojem stvaramo profit onima koji nam sede na leđima, uveravajući nas da tu i tamo čine nešto korisno za nas.

Izađimo na ulice svakog Prvog Maja!

*Generalnim štrajkom do **Anarhije!***

*Borba je praznik, završava se **pobedom!***